

SOPHIA GEUZE • *redacteur* nd.nl/columns

RUTTE-LEZING

Er zijn van die dingen die je eigenlijk al heel lang weet, maar die je soms opnieuw moet lezen of opnieuw moet horen voordat – soms ook opnieuw – het kwartje valt. Voor mij kwam de Protestantse Lezing van onze minister-president op het goede moment. Het leven begon me door allerlei dingen steeds zwaarder te vallen. Een van de oorzaken was de herhaalde oproep om om te zien naar elkaar. Het pannetje soep voor de buurvrouw – mocht ze dat nodig hebben – zoals Rutte zei. Om me heen waren mensen die wel wat praktische hulp konden gebruiken en dat vloog me aan. Naast mijn werk en mijn huishouden is mijn energie vaak op. Ik voelde me er slecht over en falen. Meer dan een wandeling, een luisterend oor en een kopje koffie heb ik namelijk niet te bieden. En toen was daar opeens Romeinen 12. Want dat bijbelboek haalde Rutte aan. Romeinen, een eeuwenoud boek met teksten die ik al heel lang ken. Maar het kwartje viel. Het gaat over gaven van profetieren, bijstand verlenen, onderwijzen en troosten en doen wat op het terrein dat jou gegeven is, wat in je vermogen ligt. Het hoeft namelijk niet allemaal.

INGEZONDEN LEO NIEUWENHUIZE, MEPEL

Drie kleine vossen die de liefde verstoren

In het (zoveelste) gesprek over het lied in de kerken kan wellicht een boekje van Abraham Kuyper dienend zijn. Graag sluit ik aan bij het artikel van Jaco van der Knijff (*ND* 6 november) met als titel : ‘Ieder lied verdient een eerlijke toets’. Hij komt tot een definitie van ‘belijdend en belijnd’ en voelt zich verder niet geroepen het opwekkingsrepertoire te verdedigen. Hoe kijkt ‘Abraham de geweldige’ daartegenaan in zijn boekje *Drie kleine vossen* (1901)? Hij waarschuwt tegen de vossen die in het Hooglied de wijngaard bederven (Hooglied 2 vers 15). Met al dat beoordelen en elkaar de maat nemen wordt de bezongen liefde in Christus verstoord. Drie gevaren noemt hij :

intellectualisme, mysticisme en practicisme. Als je op een intellectuele manier naar liederen kijkt, is het niet mogelijk om muziektechnisch of tekstueel kanttekeningen te plaatsen. Deze opmerkingen komen vaak van mentaal gecentreerde mensen, mensen die vanuit hun denken naar buiten treden. Als je op een mystieke manier naar ons zangrepertoire kijkt, is het makkelijk om ze langs het meetlint van emoties te leggen. En liederen af te wijzen die je niet ‘raken’. Deze notities komen meestal van emotioneel gecentreerde mensen. Als je op een praktische wijze naar de teksten kijkt (wat doe ik ermee?)

blijft er misschien niet zoveel over van onze liedbundels. Dan moet je bij ‘Schrijvers voor gerechtigheid zijn’. Het mooie is dat Kuyper in zijn eenvoudige boekje geen partij kiest. Hij wist als geen ander dat alle drie aspecten van ons mens-zijn evenveel waard zijn. En dat iets beoordelen vanuit één aspect geen recht doet aan de diversiteit van de kerk. Er zitten nog meer vossen te wachten. De vos van ‘een perfecte vorm met weinig inhoud’ of de vos van ‘een goed verhaal in een wrakkige vorm’. Bijna dagelijks ben ik als maker en bedenker van schilderijen daarmee bezig. Maar als een schilderij of lied resoneert, is er communicatie en waait de Geest. <

UIT DE KRANTEN

...Lof en zorgen bij de krantencommentatoren over de winst van Biden.

Friesch Dagblad

Biden was meer de verpersoonlijking van de anti-Trump dan dat hij met een aansprekend programma en visie op de toekomst van het land de kiezers naar de stembus wist te krijgen.

Zoals de zaken er nu voor staan, is er een grote kans dat er over vier jaar weer een volksmenner in het Witte Huis zit. Dat is Bidens belangrijkste taak: voorkomen dat dit gebeurt.

de Volkskrant

Tijdens de campagne was zijn kleurloosheid een nadeel, nu zou het wel eens zijn grote kracht kunnen zijn. Het is niet makkelijk om een hekel te hebben aan Biden, zelfs niet als je een fanatieke Trump-aanhanger bent.

Hoe paradoxaal het ook was, hij [Trump] spande zich in voor belangrijke waarden zoals de beschermwaardigheid van het leven en het belang van godsdienst- en onderwijsvrijheid. Juist op wezenlijke terreinen lijkt Biden de bakens te willen verzetten. Dan gaat er een wissel om. En dat tempert voor christenen in belangrijke mate de hoop die velen nu uitspreken.

INGEZONDEN ANTOINETTE SCHRAM, ROTTERDAM BEELD GETTY IMAGES

Kinderen

In het artikel ‘Niemand weet wanneer het ongeboren leven mens geworden is’ (*ND* 7 november) ervaar ik het citaat van kinderarts Dick Mul als onnodig kwetsend. Hij zegt in verband met in-vitrofertilisatie (ivf): ‘Met iets wat je maakt, heb je een ander soort relatie dan met wat je ontvangt.’ Ik denk dat juist ouders bij wie de zwangerschap anders gaat dan via de natuurlijke weg, ervaren dat hun kind een geschenk is. Ondanks of dankzij alle techniek. Er is geen maakbaarheidsgarantie. Er kan zoveel mis gaan tijdens de zwangerschap en ook ivf lukt niet altijd. Ik ervaar het krijgen van kinderen op welke manier dan ook als ‘ontvangen’, zelfs als er ouders zijn die schijnbaar zonder moeite hun kind kunnen ‘plannen’ op de natuurlijke manier. Alsof daar geen sprake is van maakbaarheid van het ideale gezin. Maak geen onderscheid tussen gemaakte of ontvangen kinderen. Bij gemaakte kinderen heb ik heel andere associaties. <

PETER VAN DEN BERG, YVETTE VAN DE VEERDONK, PAULINE AALBERS EN DOMINIQUE PRINS

CHRONISCHE ZIEKTE

...De situatie van iemand die chronisch-progressief ziek is, en de kring om hem heen, vraagt om meer begrip. Een Dag voor de Mantelzorg per jaar is niet genoeg.

Ben je als directe naaste van een chronisch-progressieve zieke in de eerste plaats een mantelzorger of hoor je allereerst en vooral tot de kring van geliefden? Dinsdag is de jaarlijkse dag van de mantelzorger. Maar een dag in het jaar stilstaan bij hun onvervangbare en vaak niet te benijden positie is niet genoeg. Denk aan de partner of een kind die steeds meer betrokken raken bij zorg. Willen zij wel gezien worden als ‘mantelzorger’? Heb je een chronisch-progressieve ziekte, dan ga je steeds meer achteruit. Het moeilijke daarbij is dat er geen sprake is van een stabiel ‘eindpunt’.

Het moeilijke daarbij is dat er geen sprake is van een stabiel ‘eindpunt’.

punt’. Waar op het ene moment een fietstocht niet meer tot de mogelijkheden behoort, kun je op een ander moment ook (gezins)taken niet meer oppakken. Allereerst raakt dit de zieke. Stap voor stap verandert diens rol in gezin, op het werk en in de maatschappij. Dat moet je verwerken.

gewoon meedoen Maar de ziekte raakt de gezinsleden net zo goed intens. Ook zij leven in een proces van onzekerheid, van steeds weer iets inleveren. En dat wordt niet altijd gezien. Men ervaart soms onbegrip. Natuurlijk snapt de omgeving dat de geliefden op een verjaardag wat eerder naar huis gaan, maar verder moeten ze eigenlijk gewoon meedoen in familieactiviteiten en maatschappij of kerk. Na de directe kring van geliefden worden ook familie, vrienden en collega’s meegezogen in de gevolgen van de ziekte. De meesten van hen leven met zorg en betrokkenheid mee met de zieke. Dat is in een peri-

ode van individualisering en quarantaine een groot goed. Maar ook zij gaan, samen met de zieke, van het ene op het andere moment door een haarspeldbocht in het leven en ook zij worden geconfronteerd met de harde en ruige werkelijkheid. Hun levensgeschiedenis moet net zo goed herschreven worden en verlangens en wensen op zijn minst bijgesteld. Dat snappen we op zich. Maar als het concreet wordt, kan het tegelijk lastig worden.

bespreek het Bekendheid met (de impact van) de ziekte is essentieel voor meer begrip – van de zieke, zijn geliefden en andere naasten. Verdiep je daarom in

BENO MUNNIKE • bood zijn kinderen excuses aan nd.nl/opinie

EN DAN OOK EXCUSES

... In het *ND* van 7 november pleit dominee Almatine Leene ervoor excuses aan te bieden aan vrouwen die niet de kans kregen predikant te worden in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Dat hield me behoorlijk bezig.

Excuses aanbieden omdat er gemeend werd op grond van de Bijbel vrouwen in een leerambt te moeten afwijzen? Niet dat ik altijd tegen excuses ben. Als je achteraf inziet dat je verkeerd hebt gedaan, is dat mooi. Kan de weg ook effenen. Maar als je meent dat er duidelijk iets staat in de Bijbel, of dat je op die wijze zo bent

opgevoed, of het zo op catechisatie hebt geleerd ... Inmiddels ben ik niet zo jong meer. Denk nu over veel zaken anders dan vroeger, milder waarschijnlijk. Ook door schade en schande wat wijzer geworden. Maar excuses? Mag ik wat voorbeelden noemen? Als je verkering had met een meisje buiten de vrijgemaakte kerk, o wee o wee. Dikke woorden werden over je uitgesproken. Als je verkering had en het meisje werd zwanger, nog erger! Zeker als er nog geen belijdenis was gedaan en als je geen ‘berouw’ uitsprak, mocht het huwelijk niet worden ingezegend. Alsof juist in dat ge-

advertentie

Pre-Flens B.V. in liquidatie
Bovengenoemde rechtspersoon is ontbonden door een besluit van de aandeelhouders d.d. 9 november 2020 per 9 november 2020. De rekening en verantwoording (en plan van verdeling) liggen ter inzage voor eenieder tot 9 januari 2021 ten kantore van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam en ten kantore van de vennootschap Toermalijnring 1300, 3316 LC Dordrecht.

-KÖNIG • betrokkenen bij chronisch-progressieve ziekte nd.nl/opinie BEELD GETTY IMAGES

EKTE VRAAGT BEGRIP

Heb je een chronisch-progressieve ziekte, dan ga je steeds meer achteruit. Waar op het ene moment een fietstocht niet meer tot de mogelijkheden behoort, kun je op een ander moment ook (gezins)taken niet meer oppakken.

wat je meemaakt. Pas dan kun je begripen in wat voor proces je zit en enig zicht krijgen op wat je te wachten staat. Ga er als zieke over in gesprek met degenen die direct om je heen staan. Zij zijn degenen die je kunnen ‘dragen’ door het bieden van een schouder, een luisterend oor of praktische hulp. Deel en bespreek binnen je relatie en de kring van direct geliefden emoties, verwachtingen en zorgen. Daardoor blijft de band van liefde en vertrouwen gezond en sterk. Besef dat de tijd die je samen hebt, kostbaar is, en wees creatief in het beschikbaar maken van tijd voor elkaar. Waar de één bijvoorbeeld een sportieve vakantie niet meer aankan,

mist de ander wellicht een stevige fiets- of wandeltocht. Bespreek hoe je ‘recht doet’ aan beide gevoelens.

delen
Waar in een gezin het zwaartepunt van inkomen en verantwoordelijkheden radicaal verschuift, is het goed met elkaar te bespreken wat je (nog) belangrijk vindt. Doe dat eerst voor jezelf en deel dat daarna met elkaar. Bekijk periodiek of verlangens en wensen uitvoerbaar zijn. Denk met elkaar na over zaken als zorg, financiën en sociale contacten. Probeer genoemde zaken ook beknopt, maar helder over het voetlicht te krijgen bij familie, vrienden of verbanden waarin je actief bent. Want hoe kun

je van anderen verwachten dat ze enigszins de impact van de ziekte beseffen als je niets deelt?

►► Peter van den Berg is mederedacteur van de bundel ‘Beter leven met een chronisch-progressieve ziekte’ (augustus 2020) en kreeg op 39-jarige leeftijd de ziekte van Parkinson. Yvette van de Veerdonk is coach/vertrouwenspersoon en heeft een eigen praktijk. Haar man overleed in 2012 aan een ernstige ziekte. Pauline Aalbers is coördinator bij de stichting Als kanker je raakt. Haar man overleed in 2018 aan kanker. Dominique Prins-König kreeg op haar 49ste de ziekte van Parkinson en schrijft regelmatig over de impact van deze ziekte op haar en haar omgeving.

VOOR AL DIE ANDERE DINGEN?

val Gods zegen niet dubbel nodig was. Excuus aanbieden? In ben van vlak na de Tweede Wereldoorlog. Mijn hele generatie ging lopend naar de kerk, twee keer per

Excuses aan mensen die niks mochten ...

zondag een preek van zeker drie kwartier, zin of geen zin. En op zondag ging je uiteraard niet op vakan-

tie, niet naar de winkel, niet naar een restaurant. Velen zien daar nu geen enkel probleem meer in. In de middag zit er geen hond meer in de kerk en reizen op zondag, wat bedoel je daarmee? Deden jullie dat vroeger niet? Dan nu excuses aanbieden aan al die mensen die vroeger ‘niks mochten’? Gelukkig is de kerk niet van onszelf. Maar God gebruikt ons er wel voor. Met onze vermeende inzichten. Mijn kinderen heb ik ooit excuses aangeboden nadat ik besepte dat ik mijn bezwaren over hun doen en laten veel beter onder woorden kon brengen dan dat ik hen stimuleerde

in hun ontwikkelingen. Om hen dwars te zitten? Natuurlijk niet, ik maakte me zorgen, had hen lief. Maar toch zag ik dat het anders, positiever, had gemoeten. En bood excuses aan. Wie doet in de kerk iets om elkaar te pesten? Je meende en meent op grond van Gods Woord zo te moeten doen. En ja, te vaak ging dat zonder liefde, maar om de ‘regeltjes’. Laat ieder in zijn eigen hart maar kijken of er aanleiding is voor excuses. Dat in de eerste plaats voor God uitspreken. Ga op je knietjes! Leer van je fouten. En op Zijn tijd komen de echt-nodige excuses ook wel. <

COLUMN

Paul van Geest is hoogleraar kerkgeschiedenis in Tilburg en hoogleraar economie en theologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij schrijft elke maand een column.

PAUL VAN GEEST nd.nl/columns

GEMISTE LOYALITEIT

Net teruggekeerd uit Rome, kreeg ik in 1991 de kans om aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (KUN) met een proefschrift te beginnen. Het moet in datzelfde jaar geweest zijn dat kardinaal Simonis in Nijmegen kwam om te spreken met ir. Willy van Lieshout, die toen nog net bestuursvoorzitter van de KUN was. Ik had de kardinaal beloofd hem in het bestuursgebouw op te halen en hem mijn nieuwe werkplek te laten zien. Eigenlijk wilde ik de sfeer ook wel eens proeven in dat bestuursgebouw. Daar aangekomen was ik getuige van een mooi tafereel. Twee mannen namen afscheid van elkaar op een manier waaruit zelfs een naïeve promovendus kon afleiden dat ze elkaar respecteerden. Van Lieshout boog zelfs een beetje voor de kardinaal, zoals alleen katholieken dat kunnen. Het is zo’n lichte buiging, waarin het besef van de aanwezige hiërarchische verhouding is uitgedrukt, maar geen onderdanigheid; eerder zelfbewustzijn zelfs. Daar moet je decennia voor oefenen. En het helpt als een bisschop sympathiek is.

een oprechte katholiek

Tijdens ons gesprek vertelde de kardinaal dat hij blij was met ‘mijnheer van Lieshout’. Hij was een oprechte katholiek en hij had zich tijdens eindeloze discussies over de identiteit van de KUN in talloze overlegorganen in de jaren ’80 veel moeite getroost de meerwaarde van de katholieke identiteit aan te tonen. Hij had er zelfs persoonlijk een nota over geschreven *Katholieke Universiteit Nijmegen. Meer dan een naam. De identiteit in relatie tot de grondslag* (1985). Die moest ik maar eens lezen. Dat heb ik toen niet gedaan. Maar inmiddels is er bisschoppelijk decreet uitgevaardigd waarin de Radboud Universiteit ontkatholiek werd. Kardinaal en topbestuurder hebben dat niet hoeven meemaken: zij stierven vlak na elkaar, resp. in september en oktober van dit jaar. Vanwege het decreet las

Ego’s en aversies spelen op.

ik Van Lieshouts afscheidsrede en tegelijk openingsrede van het academisch jaar 1991–1992: *Terugblik, droom, werkelijkheid*. Hierin benadrukt hij dat de relatie tussen universiteit en kerk van nature ingewikkeld is, maar gekenmerkt moet worden door wederzijdse loyaliteit. Die bewees zich vooral als zich wetenschappelijk gefundeerde visies aandienden of initiatieven werden genomen, waardoor behoeders en zij die de leer van de kerk interpreteren, werden uitgedaagd. Juist dan zorgde loyaliteit ervoor dat de relatie hoe dan ook bleef bestaan. De loyaliteit in relaties tussen verantwoordelijken zélf kwam minder aan de orde. In een familiebedrijf lijkt deze deugd bij de leidinggevenden vanzelfsprekend. Zij weten zich immers van dezelfde stam. Onder andere wederzijdse loyaliteit waarborgt de continuïteit van het bedrijf. Maar zij wordt op de proef gesteld als iemand uit de ene familietak vindt dat iemand uit een andere tak aan een aantal af te vinken voorwaarden moet voldoen vooraleer die laatste bijvoorbeeld preferente aandelen mag ontvangen. Zij wordt ook op de proef gesteld als familieleden van elkaar vervreemd zijn geraakt en elkaar vervolgens moeilijk in hun waarde kunnen laten. Als er dan, wederzijds, voorwaarden worden gesteld zonder dat de verbondenheid van hun voorvaders ervaren wordt en respect, sympathie en liefde gaat ontbreken, dan weet je één ding zeker: het bedrijf zal ophouden familiebedrijf te zijn. Nu is een universiteit geen familiebedrijf. Maar zoals in een bedrijf spelen ego’s en aversies op wanneer in oprechte waardering voor elkaar de vraag niet meer gesteld kan worden wat men deelt en waar men samen voor staat. Loyaliteit smelt weg als sneeuw voor de zon. Uitgerekend aan de heidense Erasmus Universiteit doen wij nu onderzoek naar de doorwerking van de caritas, de liefde, in het bedrijfsleven. De publicatie van het boek *Caritas in bedrijf* (Amsterdam, Boom) is niet ver. Het bisdom Den Bosch, waarin Nijmegen is gelegen, is een van de casestudies. Wie weet gaan het katholieke bisdom en de ontkatholiekte universiteit weer nieuwe wegen vinden om zicht te houden op de traditie waaruit beide voortkomen en waarin in leer en af en toe zelfs in leven de kracht van de loyaliteit en de liefde soms zeldzaam mooi aan het licht treedt.